

Képzelt riport Stanley Kubrick-kal 1968-ból

"Tudja, mióta a 2001 űrodüsszeiában megjelent az a monolit, azóta számtalanszor kérdezték már tőlem, hogy mit is jelent pontosan, honnan került elő, mi van benne, és így tovább. Először is le kell szögezmem, /és ez a korábbi nyilatkozataimból is kiderült/ hogy nem szívesen értelmezem saját műveimet, különösen nem vagyok híve egy-egy kiragadott részlet megfejtésének. Minden ilyen kísérlet csak beszűkíti, keretek közé szorítja a befogadói élmény szabadságát.

Más a helyzet akkor, ha az egészről, mint egy jövőbe vetett lehetőségről elmélkedünk. Az évszámnak nincs különösebb jelentősége; lehet 2001, 2011, vagy akár 2018 is.

Szóval, ez a fekete doboz, vagy monolit valamilyen rejtélyes, általunk ismeretlen intelligencia hordozójaként jelenik meg a film elején, bár az elején kifejezés ebben az esetben éppenséggel nem igazán találó, de erre még visszatérünk. (nevet)

Az emberiség jövőjét illető jóslatok mindegyike megegyezik abban, hogy a mesterséges intelligencia korábban nem elképzelhető változást, soha nem látott paradigmaváltást fog hozni. Ennek a paradigmaváltásnak a mibenlétéről persze, /a dolog természeténél fogva/ nem sokat tudunk, de sejtéseink lehetnek.

A mesterséges intelligencia a bináris alapú számítógépek újabb és újabb, gigantikus teljesítményű generációinak és a kvantumszámítógépek fúziójának terméke lesz. A kvantumszámítógép sajátossága, hogy a véletlenalapú, felhőszerű számítási műveletek nem következtethetők vissza lépésről lépésre. Kérdéseinkre adott válaszát úgy kell elfogadjuk, hogy formális logikai eszközeinkkel képtelenek leszünk lekövetni a döntési mechanizmus útját. Addig ez nem gond, amíg a válaszok egybeesnek a feltételezéseinkkel, de mi lesz akkor, ha nem?

A probléma mibenlétét egy hasonlat világítja meg.

Képzeljünk el egy ptolemaioszi világmépben gondolkodó társadalmat! A rendelkezésükre álló mesterséges intelligencia /fekete doboz/ hibátlan válaszokat ad az ellenőrző kérdéseikre, a Nílus áradásától kezdve a piramisok falának optimális dőlésszögéig bezárólag. Aztán végül, mintegy viccelődésképpen, hogy megbizonyosodjanak arról, ami egy kisgyermek számára is egyértelmű, felteszik a kérdést: A nap kering a föld körül?

A mesterséges intelligencia korszakváltásával, vagy, ahogy egyesek nevezik; az információs szingularitási pont elérésével értelmét fogja veszteni az utópia-disztópia fogalompáros szétválasztása, mint, ahogy a menny és a pokol is ugyanaz, csupán a tudás mértékének függvényében változik. Hasonlóképpen az idő, mint történeti múlt, vagy elképzelhető jövő is összetorlódik egy folyamatos jelenben. Mi lesz, ha kiderül, hogy az idő csak a létezésünk felfogásához szükséges illúzió? Erre gondoltam, amikor a beszélgetés korábbi szakaszában kétségeimnek adtam hangot az "elején" kifejezéssel kapcsolatban. (nevet)

No, de mi lesz akkor, ha a tér, mint olyan válik kérdések tárgyává? Mi lesz, ha kiderül, hogy a fekete doboz üres, vagy még inkább; ha belenézünk és ugyanazt látjuk, mint kint?

Egyébként, a film talán legszebb jelenete végül nem került bele a végső változatba. Ebben a fekete doboz mintegy kifordul magából és egy négydimenziós teret képezve, lyukak keletkeznek benne, ezekben a lyukakban pedig újabb univerzumokra tekintünk ki. Vagy be. /nevet/

Tudja, hogy van ez; néha a legfontosabbnak tűnő elemekről kell lemondani, hogy az "egész" működjön.

De visszatérve a fekete doboz ontológiai következményeire; lehetséges, hogy életünk további része az eltűnésünk feldolgozásával telik? Esetleg külön tudományág jön létre önmagunkat kivezetendő a történelemből? Mi lesz ennek a neve? Absentology? (nevet)
Mi van, ha a fekete doboz egy fekete lyuk, és mi ebben élünk? Mi van, ha azzal szembesülünk, hogy egymásba fordított tükrök vagyunk?"

Szöveg: Attila Szűcs

Angol fordítás: Lovász Ádám

Nyelvi korrektor: Nick Robertson

Stanley Kubrick hangja: Nick Robertson

Budapest, 2018. 09. 07.